

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: I Kž 174/2017.-4

REPUBLIKA HRVATSKA
R J E Š E N J E

Vrhovni sud Republike Hrvatske, u vijeću sastavljenom od sudaca Vrhovnoga suda Ileane Vinja kao predsjednice vijeća te dr. sc. Zdenka Konjića, Žarka Dundovića, Vesne Vrbetić i Dražena Tripala kao članova vijeća, uz sudjelovanje više sudske savjetnice Martine Slunjski kao zapisničarke, u kaznenom predmetu protiv optuženog Z. P. i drugih, zbog kaznenog djela iz članka 120. stavka 1. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 53/91., 39/92., 91/92., 31/93., 35/93., 108/95., 16/96. i 28/96. – dalje u tekstu: OKZRH), odlučujući o žalbama optuženog Z. P. i optuženog R. Z. podnesenim protiv presude Županijskog suda u Osijeku od 14. srpnja 2016. broj K-Rz-82/2007-53, u sjednici vijeća održanoj 22. ožujka 2018.

r i j e š i o j e:

I. Prihvaća se žalba optuženog R. Z., a u povodu te žalbe i žalbe optuženog Z. P. i po službenoj dužnosti, ukida se pobijana presuda i predmet upućuje prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje i odluku.

II. Uslijed odluke pod I. žalba optuženog Z. P. je bespredmetna.

Obrazloženje

Pobijanom presudom Županijskog suda u Osijeku, u odsutnosti su proglašeni krivima optuženici Z. P. i R. Z., zbog krivičnog djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava, ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz članka 120. stavka 1. OKZRH te su na temelju iste zakonske odredbe osuđeni i to optuženi Z. P. na kaznu zatvora u trajanju od deset godina, a optuženi R. Z. u trajanju od devet godina. Na temelju članka 45. OKZRH optuženicima je u izrečene kazne zatvora uračunato vrijeme provedeno u pritvoru i to optuženom Z. P. od 20. siječnja 1992. do 20. ožujka 1992., a optuženom R. Z. od 29. siječnja 1992. do 27. veljače 1992.

Na temelju članka 148. stavka 1. u vezi s člankom 145. stavkom 2. točkama 1. i 6. Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“ broj 152/08., 76/09., 80/11., 121/11., 91/12., 143/12., 56/13., 145/13. i 152/14. – dalje u tekstu: ZKP/08.-I), optuženici Z. P. i R. Z.

obvezani su ponaosob na snasjanje troška kaznenog postupka u iznosu od 1.055,00 kuna s naslova troška svjedoka i sudskog paušala.

Protiv te je presude žalbu podnio optuženi Z. P. po branitelju, odvjetniku S. N., zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka i povrede kaznenog zakona, a predlažući da ovaj sud pobijanu presudu preinači i optuženog Z. P. „oslobodi optužbe, odnosno pobijanu presudu ukine i predmet vrati Županijskom sudu u Osijeku na ponovno suđenje“.

Protiv presude se žali i optuženi R. Z. po branitelju, odvjetniku H. K., zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, povrede kaznenog zakona, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja te odluke o kaznenopravnoj sankciji, s prijedlogom „da Vrhovni sud Republike Hrvatske prihvati navode iz žalbe, te pobijanu presudu preinači i donese presudu kojom se II-optuženi oslobađa optužbe za ovo kazneno djelo, podredno presudu kojom se optužba odbija ili pobijanu presudu ukine i vrati na ponovni postupak“.

Državni odvjetnik je na žalbe oba optuženika podnio odgovor (jedan podnesak), predlažući da se te žalbe odbiju kao neosnovane.

Sukladno članku 474. stavku 1. ZKP/08.-I, spis je, prije dostave sucu izvjestitelju, dostavljen Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske.

Žalba optuženog R. Z. zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka iz članka 468. stavka 2. Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“ broj 152/08., 76/09., 80/11., 121/11., 91/12. – odluka Ustavnog suda, 143/12. 56/13., 145/13., 152/14. i 70/17. – dalje u tekstu: ZKP/08.-II) je osnovana, dok je Vrhovni sud Republike Hrvatske, ispitujući presudu u povodu podnesenih žalbi po službenoj dužnosti sukladno članku 476. stavku 1. točki 1. ZKP/08.-II, utvrdio da je izreka pobijane presude proturječna razlozima presude, zbog čega se ta presuda ne može ispitati, čime je počinjena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz članka 468. stavka 1. točke 11. ZKP/08.-II koja se ne ističe u žalbama. Zbog toga je pobijanu presudu trebalo ukinuti u cijelosti, uslijed čega je žalba optuženog Z. P. postala bespredmetna.

Nije u pravu optuženi R. Z. kada u žalbi tvrdi da je pobijanom presudom počinjena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz članka 468. stavka 1. točke 11. ZKP/08.-II jer da o odlučnim činjenicama postoji znatna proturječnost između onoga što se navodi u razlozima presude o sadržaju zapisnika o iskazima danim u postupku i samih tih iskaza. Optuženik u žalbi ne navodi u čemu bi se točno sastojala ova povreda, nego reproducira u cijelosti iskaze oštećene R. G. i svjedoka J. G., uz tvrdnju da su ti iskazi u potpunosti suprotni onima navedenim u obrazloženju pobijane presude. Međutim, protivno takvim žalbenim navodima optuženog R. Z., prema ocjeni ovog suda, prvostupanjski je sud u bitnim dijelovima iznio sadržaj iskaza navedenih svjedoka i to u odnosu na odlučne činjenice, pri čemu su ti svjedoci u odnosu na te činjenice u bitnom suglasno iskazivali, kako u istrazi, tako i na raspravi. Nesuglasice u njihovim iskazima sud je pravilno uočio te valjano otklonio pa je ovaj optuženikov žalbeni navod neosnovan. Jednaka je situacija i s daljnjim žalbenim isticanjem drugog vida navedene postupovne povrede, koju optuženik nalazi u tome da o odlučnim činjenicama i to u odnosu na identitet žalitelja te nakanu zastrašivanja i protjerivanja civilnog stanovništva kao motiv za počinjenje spolnog odnošaja bez pristanka nisu navedeni razlozi ili su ti razlozi proturječni. Naime, i u odnosu na navedene okolnosti

prvostupanjski sud je dao valjane, jasne i dostatne razloge bez proturječnosti pa je i ovaj žalbeni navod neosnovan.

Neosnovano tvrdi optuženi R. Z. i da mu je povrijeđeno pravo obrane zajamčeno člankom 6. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda („Narodne novine, Međunarodni ugovori“ broj 18/97., 6/99. – pročišćeni tekst, 8/99. –ispravak, 14/02. i 1/06. – dalje u tekstu: Konvencija), s obzirom na to da „nikada nije obaviješten o prirodi i razlozima optužbe koja se podiže protiv njega, niti je formalno ispitan, nije mu omogućeno pripremanje svoje obrane, iznošenje svoje obrane, kao niti pravo na izbor branitelja po vlastitom izboru, a najvažnije nije mu omogućeno da niti u jednoj fazi postupka ispituje svjedoka optužbe, I-optuženog Z. P.“.

Premda su točni optuženikovi žalbeni navodi da u ovom postupku nije bio obaviješten za što ga se tereti niti je formalno ispitan te da mu je povrijeđeno načelo kontradiktornosti jer nije mogao ispitati svjedoka optužbe, konkretno suoptuženog Z. P., prilikom ocjene je li mu zbog toga povrijeđeno pravo na pravično suđenje, treba imati na umu da se u konkretnoj situaciji radi o suđenju u odsutnosti koje se kao izuzetak primjenjuje iznimno samo kada se za to ispunjene zakonske pretpostavke propisane člankom 402. stavcima 2. i 3. ZKP/08.-II. Budući da je u tijeku postupka pravomoćnim rješenjem kojeg čine rješenja Županijskog suda u Osijeku od 14. svibnja 2015. broj Kv-Rz-7/15.-3 i Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 9. rujna 2015. broj I Kž 342/15.-4 utvrđeno da su ispunjene sve zakonske pretpostavke za suđenje u odsutnosti, kako optuženom R. Z., tako i optuženom Z. P., to je ocjena ovog vijeća da u tom dijelu nije došlo do povrede prava na pravično suđenje.

Međutim, u pravu je optuženi R. Z. kada tvrdi da je u postupku došlo do povrede prava na pravično suđenje time što se pobijana presuda u odnosu na njegov identitet temelji isključivo na obrani optuženog Z. P. danoj pred Vojnim sudom u Beogradu 22. siječnja 1992., pri čemu prilikom iznošenja te obrane nisu bili nazočni niti optuženi R. Z. niti njegov branitelj, a ta je obrana pročitana na raspravi održanoj pred Županijskim sudom u Osijeku 12. srpnja 2016. bez pozivanja na neki konkretni zakonski članak kao temelj čitanja navedene obrane.

Budući da, osim obrane optuženog Z. P. dane pred Vojnim sudom u Beogradu, kada optuženi R. Z. nije bio u mogućnosti postavljanjem pitanja tom optuženiku provjeriti vjerodostojnost njegovih navoda kojima ga je teretio, u spisu predmeta nema drugih dokaza, bilo personalne, bilo materijalne prirode, koji bi potvrdili identitet upravo optuženog R. Z. kao druge osobe koja je nad oštećenom R. G. izvršila nasilni spolni odnošaj (i kojeg je ona opisala kao mlađu osobu dobi kao njezin sin), ocjena je ovog suda da se na takvom dokazu ne može temeljiti osuđujuća presuda. Naime, smisao konfrontacijskog prava zajamčenog člankom 6. stavkom 3. točkom d Konvencije i člankom 29. stavkom 2. alinejom 6. Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 41/01. – pročišćeni tekst, 55/01. – ispravak, 76/10., 85/10. – pročišćeni tekst i 5/14. – dalje u tekstu: Ustav) je u tome da se optuženiku daje mogućnost da postavljanjem pitanja svjedocima optužbe i onima obrane pod jednakim uvjetima provjeri ili stavi na kušnju pouzdanost i istinitost njihovih iskaza. Ono kao takvo predstavlja jedan vid konkretizacije načela kontradiktornosti kao općeg elementa pravičnog postupka, a do punog izražaja dolazi u tijeku rasprave. To znači da obrani barem u jednom stadiju kaznenog postupka, a osobito na raspravi, mora biti omogućeno ispitati osobu koja je dala izjavu u prilog optužbe, i to bez obzira je li to osoba svjedoka ili suoptuženika. Budući da

u konkretnoj situaciji tvrdnje optužbe o identitetu optuženog R. Z. proizlaze samo iz obrane suoptuženog Z. P. dane pred Vojnim sudom u Beogradu, dok na raspravi zbog činjenice da im se obojici sudi u odsutnosti niti jedan od optuženika nije bio ispitan, zasnivanjem osuđujuće presude samo na takvom dokazu bilo bi povrijeđeno pravo optuženog R. Z. na pravičan postupak. Stoga je iz tog razloga trebalo prihvatiti žalbu optuženog R. Z. i ukinuti pobijanu presudu.

Nadalje je ovaj sud po službenoj dužnosti u smislu članka 476. stavka 1. točke 1. ZKP/08.-II utvrdio da pobijanu presudu treba ukinuti i zbog postojanja bitne povrede odredaba kaznenog postupka iz članka 468. stavka 1. točke 11. ZKP/08.-II koja se ne ističe u žalbama, jer je izreka prvostupanjske presude proturječna s razlozima navedenim u toj presudi.

Naime, u činjeničnom opisu izreke prvostupanjske presude navodi se da je kazneno djelo počinjeno „...8. prosinca 1991. u K., na području B., koju su prethodno tijekom oružanog napada Srbije na Republiku Hrvatsku okupirale tzv. J. i njoj pridružene razne paravojne postrojbe dijela pobunjenog srpskog stanovništva, kao pripadnici nelegalno uspostavljene oružane postrojbe tzv. Teritorijalne obrane B., protivno odredbama članka 27. stavka 1. i 2. članka 32. i 147. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba u vrijeme rata od 12. kolovoza 1949., protivno odredbama članaka 51. st. 1. i 2., članka 75. stavka 1. i točke a) i b) te članka 76. stavka 1. Dopunskog protokola Ženevskih konvencijama od 12. kolovoza 1949. o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba (Protokol I) od 8. lipnja 1977....“, dakle, pozivanjem na Protokol I, koji podrazumijeva međunarodni oružani sukob. Nasuprot tome, u obrazloženju pobijane presude prvostupanjski se sud na više mjesta poziva na Protokol II, navodeći da je u konkretnoj situaciji utvrđeno „da su optuženici kršili odredbe Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12. kolovoza 1949. godine (IV Ženevska konvencija) i Dopunskog protokola uz Ženevske konvencije od 12. kolovoza 1949. godine i o zaštiti žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba od 8. lipnja 1977. godine (Protokol II)“, odnosno tvrdeći da oružani sukob „na širem području Republike Hrvatske nije imao karakter međunarodnog sukoba između oružanih snaga RH i jedinica bivše JNA i paravojskih formacija, tako da su optuženici protivno blanketnim odredbama IV. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih osoba za vrijeme rata od 12. kolovoza 1949. godine i odredbama Dopunskog protokola II...“. Na ovakav način izreka pobijane presude je proturječna razlozima u presudi jer se u izreci navodi međunarodni oružani sukob (na što upućuje i vrijeme počinjenja djela, s obzirom na činjenicu da je Republika Hrvatska Odlukom Sabora Republike Hrvatske od 8. listopada 1991. raskinula državnopravne veze na temelju kojih je zajedno s ostalim republikama i pokrajinama tvorila dotadašnju SFRJ, čime je proglašena potpuna samostalnost Republike Hrvatske, pa od tog datuma Republika Hrvatska ima međunarodnopravnu osobnost, zbog čega se oružani sukob koji se odvija na njezinom teritoriju otada, u smislu primjene odredaba međunarodnog prava, smatra međunarodnim sukobom), dok se u obrazloženju izričito navodi da taj sukob nije imao međunarodni karakter. Zbog navedenog proturječja pobijanu presudu nije moguće valjano ispitati, zbog čega je istu na temelju članka 483. stavka 1. ZKP/08. trebalo po službenoj dužnosti ukinuti, slijedom je žalba optuženog Z. P. postala bespredmetna.

U ponovljenom suđenju prvostupanjski će sud otkloniti nedostatke na koje je upozoren ovim rješenjem te će ujedno poduzeti sve raspoložive mjere za utvrđivanje identiteta optuženog R. Z., osim na temelju obrane optuženog Z. P. dane pred Vojnim sudom

u Beogradu. Nakon što izvede sve raspoložive dokaze, prvostupanjski će sud utvrditi odlučno činjenično stanje na kojem će zasnovati svoju novu presudu, koju je dužan i valjano obrazložiti sukladno članku 459. stavku 5. ZKP/08., dajući pritom i razloge radi li se u odnosu na optuženog Z. P. o presuđenoj stvari ili ne s obzirom na pravomoćnu presudu Okružnog suda u Osijeku od 24. rujna 1993. broj K-38/93.-24 (sukladno kojem će utvrđenju donijeti i odgovarajuću odluku).

Zagreb, 22. ožujka 2018.

Zapisničarka:
Martina Slunjski, v. r.

Predsjednica vijeća:
Ileana Vinja, v. r.